

Høringsuttale til sentrumsplan for Verdal byområde

Viser til høring av sentrumsplan for Verdal byområde som ligger ute på kommunen sine nettsider, med høringsfrist 9. april 2016.

Det er med bekymring for landbruket at Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag leser planforslaget som nå er ute på høring. I hovedsak er det følgende punkter som vekker stor uro, og vil bli diskutert videre i dokumentet:

- 213dekar dyrkamark av god kvalitet foreslås omdisponert til bolig og industriformål, og i tillegg båndlegges 60 dekar dyrkamark i forbindelse med kalktraseen (jfr. tabell for konsekvensutredning datert 01.02.16. Herav er 86 dekar fra tidligere plan av 2007 som ikke er benytta som videreføres i ny plan, og 127 dekar i ny plan, dersom man tar med båndleggingen av de 60 dekarene som skisseres med kalktraseen). I tillegg omdisponeres 193 dekar av Fættaskogen, og ca 40 dekar i andre områder som i dag er betegnet som LNF – område. LNF-områdene som omtales er dyrkbare arealer som nå foreslås omdisponert til bolig og industriformål, og derfor ikke vil være mulig å opparbeide til dyrka mark. Dette utgjør til sammen 446 dekar med dyrkamark og dyrkbar mark av god og svært god kvalitet som enten båndlegges, eller omdisponeres til bolig og industri fra landbruket.
- I tillegg kommer omdisponering og båndlegging av dyrkamark til veier som ikke blir nevnt i planen mhp beliggenhet eller omfang av beslag av areal, men som fremkommer dersom man zoomer seg tilstrekkelig ned i kartdokumentet. Tilslutt kommer utbygging av E6 og jernbanen, som ikke er et tema i denne planen, som vil legge beslag på ytterligere mer dyrkamark.
- Landbruket er ikke ivaretatt som egen næring med interesse i planen fra administrasjonens side i planprosessen. Hverken grunneiere eller faglag har vært med i noen form for prosess i foreliggende plandokument. Det registreres også at det er avholdt egne møter med industri og handel for å sikre god involvering. Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag stiller seg spørrende til om kommunen virkelig ikke anser landbruket som en viktig næring i Verdal?
- Landbruket i Verdal har et stort vekstpotensial, dersom det gis muligheten og stimuli til vekst. Slik planen fremstår gis det tydelige signaler om at landbruket ikke anses å være en viktig næring for kommunen, og at industrien er såpass mye viktigere at den skal få vokse på bekostning av landbruket. Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag mener dette er svært beklagelige signaler fra Verdal kommune, også med tanke på fremtidig rekruttering.
- Nasjonale målsettinger som berører økt matproduksjon og jordvern vies ikke eller tilstrekkelig vekt i planen.

Jordvern og arealutnyttelse

Det er nylig vedtatt nye mål for jordvernet. Stortinget har vedtatt at målsettingen for nedbygging av landbruksjord skal reduseres fra 6000 til 4000 dekar i året. Planutkastet gjenspeiler ikke at man har ivaretatt jordverninteressene.

Kun ett sted har jordvern fått en tyngre vekting, og det er på side 92-94, hvor det er ønske om omdisponering av spredt bebygging til industri fra Byggmester Bjartnes avslås fordi det omfatter omdisponering av om lag 7 dekar dyrkajord på et område kommunen ikke ønsker industriformål. Ellers er dette ikke nevnt ett eneste sted i planen, annet enn at det nevnes at jordvern er vurdert.

Det hevdes fra både administrasjon og politisk hold at landbruksarealene som foreslås omdisponert er tilbydd fra grunneiere. Dette medfører i flere tilfeller ikke riktighet. Noen har vært aktive å tilby sine arealer, men langt fra alle har ønske om å få arealene omdisponert slik det framgår av planene. Det tilfaller kommunen å sikre at jordbruksarealene drives, og ikke omdisponeres til andre formål. Videre er det kommunens ansvar at det tilrettelegges for de som ønsker å være i næringa, framfor og aktivt legge til rette for de som ønsker seg ut av næringa.

Når det gjelder nye veitraseer (eks. kalktraseen, vei på arealene til Haugslia og Fæby) i planen har ikke grunneierne vært kjent med at arealene er foreslått omdisponert, før de er kontaktet av naboer som har fått det med seg etter at planen er lagt ut. Det samme gjelder for noen av arealene foreslått omdisponert i forrige planperiode til boligformål i Vinne, som er videreført i denne planen. Grunneiere av dyrkamarka og skogen på Fætta har heller ikke vært orientert om omdisponeringen av det som foreslås her, hverken av kalkbåndtrase, eller industriutvidelsen.

En åpning for bygging på de sentrumsnære landbruksområdene vil føre til ytterligere fragmentering av dyrkamarka. Slik Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag vurderer det, vil dette medføre at det i neste omgang blir lettere å fatte vedtak om fortetting mellom nyetablerte utbyggingsområder. Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag mener det er mange andre tilgjengelige arealer som er godt egnet til utbygging, også utenfor sentrumskjernen (f.eks. Leklemsåsen, Sjøbygda, Trones, Vinne, Volhaugen mot Stiklestad og Lysthaugen, samt Bakketun og skråningen under bakketun mot blokkene og Prærien). Med relativt korte avstander og god infrastruktur, også for myke trafikanter, er ikke dette å anse som langt unna sentrum.

Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag ser at all jord ikke kan vernes for all framtid, men denne planen har et betydelig omfang av omdisponeringer på dyrkamark og dyrkbar mark. Ett sted må faktisk grensa settes, slik at landbruksnæringa kan ha en forutsigbar framtid i Verdal. I Snøhetta-utredningen ble det påpekt at dyrkamarka er viktig for bolyst, samt at det er et nasjonalt ansvar at den ivaretas. I utredningen ble det tatt høyde for befolkningsveksten, og det var lagt til rette for å møte en eventuell slik utvikling, uten å ta i bruk dyrkamark.

Det er ved flere anledninger foreslått, etter at sentrumsplanen ble kjent, å få etablert en såkalt grønn strek for å sette et vern mot dyrkamarka fra industri og boligbygging. Dette har fått negativ respons fra både politisk hold og administrasjonen med argumentet om at dette vil hindre videre industri og boligutvikling, spesielt utover Fætta og Fæby. Men det er jo akkurat derfor man ønsker en slik strek, for begrense videre utbygging på dyrka mark, og skape en mer forutsigbarhet for landbruket som næring. Dette er særlig viktig for nye generasjoner som ønsker å stase, men som er avhengig av forutsigbarhet for å kunne være trygge på de investeringene de står ovenfor.

Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag ser også at kalktraseen er en nødvendighet mhp på all tungtrafikken som går i dag. Vårt innspill er ikke at dette skal skrinlegges, men det må utredes alternative traseer og løsninger som ikke er så arealinngripende, og som skaper stygge

visuelle spor i landskapet. Slik traseen er lagt opp nå skaper den en uheldig oppdeling av dyrkamarka, samt at mye båndlegges, og vil bli gjenstand for videre utvidelse av industrien på arealene som ligger innafor traseen mot eksisterende industri. Det bør i sammenheng med andre veiprosjekter, ses på muligheten for alternative valg i kombinasjon med andre planlagte veitraseer som ikke er så arealinngripende som det som foreligger i dag. Og det bør være en minste forutsetning at berørte grunneiere tas med i prosessen.

Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag vil også påpeke at det siste året har skjedd store endringer i oljenæringen. Aktiviteten på Kværner er i hovedsak oljebasert, og en fremtidig vekst og utvikling vil henge sammen med hva som skjer innafor oljenæringa. Det stilles derfor spørsmålstegn til om det er realistisk, ut fra dagens kunnskap, både med hensyn til befolkningsveksten som er forespeilet, og utviklingen innafor oljenæringen (som er en forutsetning for befolkningsveksten), om det er realistisk og reelt at det er et slikt behov som planen legger opp til.

I dag snakkes det mye om det grønne skiftet, og bioøkonomi. Trøndelag har ambisjoner også her. Det er mye uforløst potensiale i dette skiftet, som Innherred, og Verdal kan være en del av, og faktisk ta et større ansvar for å bidra til, dersom man imøtekommer landbruket og de utviklingsmulighetene som ligger i dette. Burde planen kanskje ha noen mer framtidsretta ambisjoner her, enn kun og tenke industri, med tanke på de forutsetningene og ressursene man har tilgang til her i kommunen? Hva om kommunen tok et aktivt grep for å få økt matproduksjonen og stimulerte til økt nydyrking på LNF-områdene i sentrum, fordi man ønsker at landbruksnæringa skal få vokse?

Ved å båndlegge og omdisponere til fremtidig bruk for anna næring er det ingen næringsaktør i landbruket som tar fatt i et nydyrkingsprosjekt eller tørr ta sikte på å investere på grunnlag av båndlagt eller omdisponert areal.

Fremmedgjøring av landbruket

Landbruksnæringa ser allerede i dag en utfordring med den økende distansen mange innbyggere i kommunen har til landbruket. Verdal kommune har vært, og er fremdeles en betydelig landbrukskommune, hvor mye av sysselsettingen er avhengig av primærproduksjonen.

Det er svært betenkelig at landbruksnæringa ikke har vært involvert i planprosessen, til tross for at arealene som skal tas i bruk eies av nettopp denne næringen. I sentrumsplanen vises til involvering i prosessen. Her er det avholdt eget møte med industrien og handelsstanden, men ikke landbruk. Dette er kritikkverdig og et uheldig signal administrasjonen sender ut til en såpass viktig næring i kommunen.

Fra kommunens side møtes dette med at høringen er inngangen for å komme med innspill. En god forankring og grundig prosess under selve planarbeidet er essensielt for å få til gode planer, hvor man har sikret god involvering av interesseaktørene. Og det forekommer veldig spesielt at landbruks holdes utafør når andre næringsaktører har fått denne muligheten.

Jord av høy dyrkingskvalitet

Det er viktig at kommunen er klar over at den sentrumsnære dyrkamarka er av meget høy kvalitet, og er særlig egnet for grønnsaksproduksjon. Dette gjør disse arealene vanskelig å

erstatte med jord andre steder. Nettopp denne kvaliteten gjør at arealene også er attraktive for grønnsaksprodusenter utenfor Verdal, og bidrar til at størsteparten av gulrotproduksjonen i Trøndelag foregår i beltet langs elva. Nord- Trøndelag står for 22 % av den totale norske produksjonen av gulrot. På Innherred, og i Verdal spesielt dyrker vi 12-13% av det nasjonale volumet. Dette dyrkes i hovedsak på de sentrumsnære arealene, som nå står under press.

Innherred står for en stor andel av den norske forsyningen av gulrot fra mars/april og ut sesongen på grunn av kvaliteten på gulrota. Dette skyldes god tilgang på egne jord og sykdomsfri jord. Grønnsaksproduksjon er arealkrevende, og krever vekstskifte, med optimalt 5-årsintervall. Det betyr at 100 mål gulrot hos en produsent krever at vedkommende har tilgang på 500 mål grønnsaksjord, for å drive godt vekstskifte. Dette medfører store utfordringer mange steder, men her på Innherred klarer en dette da det fortsatt er tilstrekkelig tilgang til god jord.

Målsetning om økt matproduksjon

Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag registrerer at målsetningen om økt matproduksjon ikke er nevnt eller vurdert i planen. Det bekreftes også fra administrasjonen under et infomøte 8. februar, at dette ikke er noe som er tatt hensyn til eller vies noe vekt i planprosessen, da en ikke anser dette som noe relevant eller førende mhp å bygge ned en stor andel av dyrkamarka i sentrum.

Det er fattet et nasjonalt politisk vedtak om økt matproduksjon i Norge. Dette skal skje i takt med befolkningsveksten (tilsvarende 1 % vekst i året frem mot 2030). Trøndelagsfylkene, som en av de største matproduserende regionene i landet, har et fylkestingsvedtak som går enda lengre enn den nasjonale målsetningen, nemlig en vekst på 1,5 % i året frem mot 2030. At Innherred samkommune skal stå for store deler av denne veksten er naturlig, da vi er den største jordbrukskommunen i Norge (samkommunen sett under ett). Da teller ressursutnyttningen av hver dekar! Det er spesielt innafor kjøtt og grønt at vi har et potensiale til å øke volumet, men det krever også at vi fremdeles ivaretar de arealene som ligger sentrumsnært, og lar de bestå som dyrka mark. Matproduksjon bør veie tyngre enn folks ønske om å bo i sentrum.

Bosetting utafør sentrum

Et annet aspekt ved å øke byggeaktiviteten i sentrum er at dette vil føre til en videre tilflytting fra grendene utenfor sentrum, som gjør grendemiljøene enda mer sårbare. Færre bosettinger utenfor sentrum gir også ringvirkninger for skole og andre samfunnstilbud utenfor bykjernen. Det burde brukes mer tid og ressurser på å stimulere til bosetting, og opprettholdelse av kommunale tjenester i grendene, for å avlaste sentrum.

Når fortettingen er gjort på de arealene det ikke lar seg gjøre å dyrke mat på er tatt i bruk og maksimalt utnyttet bør man kanskje stimulere til mer aktiv utbygging i grendene.

Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag vil med dette understreke at vi hverken ser det som et positivt signal til landbruksnæringa, eller en nødvendighet, at det åpnes opp for den utstrakte utbyggingen i sentrumskjernen, eller industriområdet forøvrig på bekostning av eksisterende dyrkamark. Vi forventer at kommunen håndhever et sterkt jordvern også i disse områdene for å ivareta næringas interesser og opprettholde matproduksjonen i kommunen.

Verdal Bondelag og Vuku landbrukslag ber om at følgende punkter blir ytterligere vurdert, og at det inngås en dialog med næringa, i samarbeid med berørte grunneiere og faglag før ny sentrumsplan vedtas:

- En konsekvensutredning av Ørin Nord, med et grundig overslag på de reelle kostnadene ved å ta i bruk de omdisponerte arealene her. Det bør i den sammenheng gjøres en vurdering av de verdiene som går tapt ved en omdisponering av så store arealer som det legges opp til i LNF-områdene. At disse arealene er av en ikke-fornybar-ressurverdi, må i den sammenheng tillegges stor vekt, før det gis frislipp på Fættaskogen.
- Snøhetta-utredningen må hensynstas i større grad, og da med tanke på at det i utredningen ble pekt på at dyrkamarka skulle forbli dyrkamark, fordi det bidrar til økt bolyst, og at boligbehovet for befolkningsveksten som er stipulert kan dekkes ved fortetting.
- I samarbeid med berørte grunneiere, Statens vegvesen og Jernbaneverket jobbes med å utrede alternative trase for kalktransportbåndet, som ivaretar landbrukets interesser og målsettinger
- Nedfelles en grønn strek på Fætta og Fæby i samarbeid med berørte grunneiere og faglag for å ivareta jordvernet, og markere et skille, som gjør framtiden mer forutsigbar for de som drive landbruk i disse områdene. Den grønne streken kan bli et godt folkehelsebidrag, ved at den lages som en turstiløype.

Avslutningsvis ønsker vi å bistå med et konstruktivt samarbeid med kommunen for å få til en sentrumsplan som ganger alle, også landbruket, og at planen viser at landbruk skal i varetas som ei viktig næring også i framtiden.

Med hilsen

Verdal Bondelag

Vuku landbrukslag

På vegne av styret

på vegne av styret

Anton Lund

Sverre Bjarne Inndal